

II. Lajos inkubátora

II. Lajos magyar király 1506. július 2-án született II. Ulászló és Candalei Anna (a francia király rokona) gyermekeként. A királyné szülés után július 26-án meghalt, feltehetően gyermekági lázban. Mivel több korabeli és nem sokkal későbbi tudósítás maradt fenn a történekről, az esemény felkelte az orvostörténészek figyelmét is.

Miklósvárszéki és nagyajtai Cserey Mihály „sok részrehajlással, de nagy készültséggel” megírt történeti munkájában így írt az eseményről: „ante diem natus; mert az anyja holta után metszették fel a holttestet a doctorok s úgy vevék ki méhéből a gyermeket...”. Ezzel szemben a korabeli tudósítások – Benedetti velencei követségi titkár jelentése, Hassensteini Bohuslav a királyné halálára írt verse – nem szóltak a császármetszésről, de abban minden szerző megegyezett, hogy a herceg koraszülött volt.

Néhány évtizeddel később Brutus János Mihály (1517–1592) Báthory

István erdélyi fejedelem történetírója Rerum Hungaricum libri XX. című művében ezt írta: „Néhány embertől bizony azt hallottam, hogy hosszas vita után egy gerince mentén felhasított és kibelezett disznóba helyezték a csecsemőt az orvosok, ameddig az állat melege tartott...”. Minden bizonnyal Brutus leírása volt Krúdy Gyula ismereteinek forrása is, mely alapján Mohács című regényében II. Lajos felesége, Habsburg Mária szájába a következő kérdést adta: „És mi az igazság abból, hogy frissen leölt sertések meleg bendőjében nevelték a királyt, hogy életben maradhasson?”

Brutus életrajzi leírása alapján lehetne látni a furcsa biológiai inkubátor alkalmazása, de felmerült a kérdés, vajon a jelenlévő – minden bizonnyal külföldi – orvosok hirtelen támadt ötletéről, vagy egy már ismert módszer használatáról volt-e szó?

Az irodalmi adatok alapján nem kétséges, hogy az utóbbi körülmény állt fenn, tehát a módszer ismert volt,

azonban széles körű elterjedését már csak igen költséges volta is gátolhatta.

G. Landau Die Hessischen Ritterburgen című könyvében leírta egy gróf történetét, akit 1400 körül terhessége alatt meghalt anyjából metszettek ki, és frissen levágott disznók hasának melegébe helyezték, amíg életképesé vált. A másik ismert középkori eset a hesseni Reinhart von Dalwig lovaghoz kapcsolódik, aki érdekes módon szintén császármetszéssel született, és ezt követően frissen vágott disznók melege segítette életben maradását. (A hasonlóság miatt nem kizárt, hogy az előző történet egy változatáról van szó.)

Fentiek azt bizonyítják, hogy már a középkorban felismerhették a koraszülöttek hőháztartásának labilitását, illetve a mesterséges melegítésük szükségességét, és a korabeli technikai hiányosságokat ezen a mai szemmel bizarrnak tűnő, de a jelek szerint hatásos ötlettel pótolták.

DR. SZABÓ ANDRÁS